

גליון תשעב • ערש"ק פרשת ויקרא

לקראת שבת

עיונים וביאורים בפרשת השבוע

נפש כי תחטא – ביאור ברש"י

נדבה לפני חובה?

"אחד המרבה ואחד הממעיט" בקרבנות

אמירת קדיש באור החסידות

מכון אור החסידות

סניף ארץ הקודש

ת.ד. 2033

כפר חב"ד 6084000

03-738-3734

Likras@likras.org

Or Hachasidus

Head Office

1469 President St. #BSMT

Brooklyn, NY 11213

United States

(718) 534-8673

צוות העריכה וההגהה: הרב לוי יצחק ברוק, הרב משה גורארי,

הרב מנחם מענדל דרוקמן, הרב צבי הירש זלמנוב, הרב שלום חריטנוב, הרב מנחם טייטלבוים, הרב אברהם מן, הרב יצחק נוב, הרב מנחם מענדל רייצס, הרב אליהו שוויכה

פתח דבר

בעזרה"ת.

לקראת שבת קודש פרשת ויקרא, הננו מתכבדים להגיש לקהל שוחרי התורה ולומדי, את קונטרס 'לקראת שבת' (גליון תשעב), והוא אוצר בלום בעניני הפרשה מתוך רבבות חידושים וביאורים שבתורת נשיא ישראל ומנהיגו, כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

וזאת למודעי, שבדרך כלל לא הובאו הביאורים כפי שנאמרו, ואף עובדו מחדש ונערכו ע"י חברי המערכת, ולפעמים בעת העיבוד הושמט ריבוי השקו"ט בפרטי הענינים והרחבתם עם המקורות כפי שהם מופיעים במקורם [ובפרט, במדור "חידושי סוגיות", שמופיעים כאן רק עיקרי הדברים], ויש להיפך, אשר הביאורים נאמרו בקיצור וכאן הורחבו ונתבארו יותר ע"פ המבואר במקומות אחרים בתורת רבינו. ופשוט שמעומק המושג וקוצר דעת העורכים יתכן שימצאו טעויות וכיו"ב, והם על אחריות המערכת בלבד, ושגיאות מי יבין.

ועל כן פשוט שמי שבידו הערה או שמתקשה בהבנת הביאורים, מוטב שיעיין במקורי הדברים (כפי שנשמנו בתוכן הענינים), וימצא טוב, ויזכר לעמוד בעצמו על אמיתת הדברים.

◇ ◇ ◇

ויה"ר שנזכה לקיום היעוד "כי מלאה הארץ דעה את ה'", ונזכה לשמוע תורה חדשה, תורה חדשה מאתי תצא, במהרה בימינו ותיכף ומיד ממש.

בברכת שבתא טבא,
מכון אור החסידות

תוכן ענינים

ב. מקרא אני דודש.....

"בי תחטא" ו"מעל בה" – תרוויחה למה לי?

מדוע נאמר "מעל בה" אם מדובר במישהו שכיחש בעמיתו? /
מדוע כותב רש"י "ואינו רוצה" ולא "אינו רוצה" כבתורת כהנים?
/ ביאור דברי רש"י על "נפש כי תחטא"

(ע"פ לקסי שידות ח"ז עמ' 1 ואילך)

ה. פנינים פנינים פנינים.....

נרבה לפני חובה? (ע"פ לקסי שידות ח"ז עמ' 9 ואילך)

אדם הראשון כמושל בכיפה (ע"פ לקסי שידות ח"ב עמ' 8 ואילך)

ו. יינה של תורה.....

קירוב לה' בדברים "רכים" או "קשים כגידין"?

כפרת מזיד – עבודת "זכר", וכפרת שוגג – עבודת "נקבה" / אופני עבודת הקרבן – להתבונן בזה שראוי לו להשרף או בזה שנפשו קשורה להשי"ת / אם עונו חמור יותר מדוע די לו בעבודת "נקבה"?

(ע"פ לקסי שידות ח"ב עמ' 31 ואילך)

ז. פנינים פנינים פנינים.....

בין "א" של "ויקרא" ל"א" של "דברי הימים" (ע"פ שידות קודש תשנ"א ח"ב עמ' 801)

לשון חיבה – למה כאן? (ע"פ לקסי שידות ח"ז עמ' 14 ואילך)

ח. חידושי סוגיות.....

"אחד המרבה ואחד הממעיט" בקרבנות

ידון אימתי נאמר הא ד"הממעט" שזה במצוותו ל"מרבה", ויוכיח דחייב קרבן מן המוכתר אינו ענין לריבוי ומיעוט בכמות

(ע"פ לקסי שידות ח"ב עמ' 101 ואילך)

ט. תורת חיים.....

העדר פעולת ועשיית האדם – בהשגחה פרטית!?

י. דרכי החסידות.....

מעלת אמירת קדיש

מקרא אני הדרש

ביאורים בפשוטו של מקרא

"כי תחטא" ו"מעל בה" — תרומתו למה לי?

מדוע נאמר "מעל בה" אם מדובר במישהו שכיחש בעמיתו? / מדוע כותב רש"י "ואינו רוצה" ולא "אינו רוצה"
כבתורת כהנים? / ביאור דברי רש"י על "נפש כי תחטא"

בסיום הסדרה: "נפש כי תחטא ומעלה מעל בה", וכחש בעמיתו בפקדון, או בתשומת יד וגו'" (ה, כא).

ומפרש רש"י:

"נפש כי תחטא - אמר רבי עקיבא: מה תלמוד לומר 'ומעלה מעל בה', לפי שכל המלה והלה והנושא והנותן אינו עושה אלא בעדים ובשטר, לפיכך בזמן שהוא מכחש בעדים ובשטר; אבל המפקיד אצל חברו ואינו רוצה שתדע בו נשמה אלא שלישי שביניהם - לפיכך כשהוא מכחש מכחש בשלישי שביניהם".

ולכאורה כוונת רש"י היא לבאר את הלשון "מעל בה" - איך זה ש"כחש בעמיתו" נחשב ש"מעל בה"? ועל זה מיישב, שכאשר אדם מפקיד חפץ אצל חבירו הוא עושה זאת בסתר, "ואינו רוצה שתדע בו נשמה אלא שלישי שביניהם" והיינו הקב"ה (ועל דרך מה שאמר לבן ליעקב (ויצא לא, נ): "אין איש עמנו, ראה אלקים עד ביני ובינך")

- ולכן, אם לאחר מכן הוא מכחיש את הפקדון, הרי זה נחשב (לא רק "וכחש בעמיתו", אלא גם) "מעל בה".

אמנם ידוע גודל הדיוק בלשון רש"י, ולפי זה צ"ע, למה העתיק רש"י ב'דיבור המתחיל' את לשון הכתוב "נפש כי תחטא" - הרי פירושו נוגע לתיבות "ומעלה מעל בה" דוקא!

ובאמת, שדברי רבי עקיבא מקורם הוא במדרש 'תורת כהנים' על אתר, ושם הובאו רק התיבות "ומעלה מעל בה" (ולא התיבות "נפש כי תחטא").

עוד יש לדקדק, שב'תורת כהנים' הלשון היא "המפקיד אצל חבריו אינו רוצה שתדע בו נשמה כו'", ואילו ברש"י יש תוספת של אות וא"ו: "המפקיד אצל חבריו ואינו רוצה שתדע בו נשמה כו'" – וטעמא בעי.

[הרא"ם מביא את לשון רש"י באותו נוסח של ה'תורת כהנים' – "אינו רוצה כו'" (כלי וא"ו), אבל בגור ארי" וברוב הדפוסים של רש"י הנוסח הוא "ואינו רוצה", בתוספת וא"ו].

ב. ונראה לבאר, שכוונת רש"י אינה רק ליישב את הלשון "ומעלה מעל בה" –

שאם כן, די ה' לומר בקיצור מה שנוגע לענינו: "המפקיד אצל חבריו ואינו רוצה שתדע בו נשמה אלא שלישי שביניהם, לפיכך כשהוא מכחש בשלישי שביניהם", ולמה הוצרך להאריך ולהקדים את ההשוואה להלוואה ולעסק: "שכל המלוה והלוה והנושא והנותן אינו עושה אלא בעדים ובשטר לפיכך כשהוא מכחש מכחש בעדים ובשטר" –

אלא שנתכוון רש"י לתרץ את אריכות לשון הכתוב – "נפש כי תחטא ומעלה מעל בה" (וראה גם משכיל לדוד ודברי דוד כאן):

אם ה' כתוב רק "ומעלה מעל בה" – ה' אפשר ללמוד, שכל מעשה עבירה נחשב כ"מעל בה", כיון שהוא משנה מרצון ה';

אולם כיון שהכתוב מתחיל ואומר בפירוש "נפש כי תחטא", שמדבר כאן על מעשה של חטא ועבירה, למה הוצרך לַכפול ולומר שוב "ומעלה מעל בה" – הרי היינו הך!

ולכן מעתיק רש"י ב'דיבור המתחיל' את התיבות "נפש כי תחטא" – כי כוונתו היא לשאול על הכפילות: כיון שכבר כתוב "נפש כי תחטא" – מה תלמוד לומר "ומעלה מעל בה"? מדוע צריך את שתי הַשְּׁנוֹת?

ג. וליישוב זה, מאריך רש"י ומחלק בין שני סוגי חטאים (בענינו) – יש "המלוה והלוה" (או "הנושא והנותן") שההסכם ביניהם נעשה בעדים ובשטר, ולכן "בזמן שהוא מכחש מכחש בעדים ובשטר"; ויש "המפקיד אצל חבריו" בסתר, כשהוא סומך על הקב"ה, שאז הוא בבחינת "מכחש בשלישי שביניהם" – בהקב"ה.

וכוונת רש"י באריכות זו, ששתי הַשְּׁנוֹת שבתחילת הכתוב – (א) "נפש כי תחטא", (ב) "ומעלה מעל בה" – מקבילות הם לַשְּׁנֵי החטאים שבהמשך הכתוב:

החטא של "וכחש בעמיתו בפקדון" שייך להלשון "ומעלה מעל בה", כיון שהפקדון ה' בסתר וסמכו על ה"שלישי שביניהם" שהוא הקב"ה;

ואילו החטא שלאחר מכן – "או בתשומת יד", שפירושו "שנתן בידו ממון להתעסק או במלוה" (כלשון רש"י) ואחר כך הכחיש את ההסכם שביניהם, שייך הוא להלשון "נפש כי תחטא", שזהו ענין של "חטא" בלבד (אבל לא "מעל בה" – כיון שההסכם נעשה "בעדים ובשטר").

ומעתה מיושב כפל לשון הכתוב, שלא די לו בהתיבות "ומעלה מעל בה" והוצרך להוסיף את ההקדמה "נפש כי תחטא" –

כי "ומעלה מעל בה'" מתאים ל"פקדון" בלבד, ואילו ההמשך של "בתשומת יד" אינו מתאים ללשון זו של "מעל בה'" אלא דוקא להלשון "נפש כי תחטא".

ד. אך עדיין צריך ביאור:

לפי חלוקה זו, שהלשון "נפש כי תחטא" שייכת היא ל"תשומת יד" (הכחשת הלוואה או עסק, שנעשו בעדים ובשטר), ואילו הלשון "ומעלה מעל בה'" נמשכת היא להכחשת "פקדון" דוקא –

הי' הכתוב צריך להקדים את "תשומת יד" לפני "פקדון", כשם ש"נפש כי תחטא" קודם להתיבות "ומעלה מעל בה'":

ויש לומר בפשטות:

מה שאומר רש"י שהפקדת פקדון נעשית בסתר, ללא עדים ושטר – אין כוונתו שכן הוא בכלל פקדון בעולם, אלא רק שמצוי הדבר בהפקדת פקדון שעושים זה בסתר (לא כמו הלוואה או עסק שהרגילות לעשותם בעדים ובשטר דוקא);

אבל בוודאי יש גם פקדון שמפקידים אותו "בעדים ובשטר", ואם מכחש הנפקד בפקדון כזה – אין זה בכלל "ומעלה מעל בה'" אלא שייך ל"נפש כי תחטא" ("חטא" סתם).

ולכן הקדים הכתוב את ההכחשה ב"פקדון" – כיון שהוא שייך לשתי הסוגות גם יחד, גם ל"נפש כי תחטא" (אם ההפקדה היתה בעדים ובשטר) וגם ל"ומעלה מעל בה'" (אם ההפקדה היתה בסתר, ללא עדים ושטר).

ומעתה מדוקדק מאוד זה שרש"י נקט בתוספת וא"ו – "המפקיד אצל חבירו ואינו רוצה שתדע בו נשמה כו'":

הגירסא (כמו שהיא ב'תורת כהנים' שלפנינו) "המפקיד אצל חבירו ואינו רוצה שתדע בו נשמה" – אפשר לפרש בה שכן הוא תמיד, שבכל פקדון בעולם אין המפקיד רוצה שידעו מזה;

אמנם רש"י דייק "המפקיד אצל חבירו ואינו רוצה שתדע בו נשמה" – היינו, שזה ש"אינו רוצה שתדע בו נשמה" הוא תוספת על עצם הפקדון, ומכלל זה אתה למד שיש גם פקדון שבו לא איכפת לו ואדרבה עושה ההפקדה בעדים ובשטר, ודו"ק.

נדבה לפני חובה?

אדם כי יקריב מכם

בקרבת נדבה דבר הענין

(א, ב. רש"י)

צריך ביאור: מדוע מתחיל הכתוב את דיני

הקרבת נדבה בקרבת נדבה, דלכאורה הו"ל להתחיל בקרבת נדבה שהאדם מחוייב להקריבם כחטאת ואשם וכיו"ב, ורק אח"כ לפרט דיני קרבת נדבה שאינם חובה?

ויש לבאר בזה:

מפשטות הכתובים משמע, שפרשת הקרבת נדבה שבפ' ויקרא ובפ' צו נאמרה לפני סדר החינוך של אהרן ובניו ביום השמיני למילואים - שבו עוסק הכתוב אח"כ בתחילת פרשת שמיני.

ועפ"ז מובן, שדיני הקרבת נדבה שבפרשתנו נאמרו כדי ללמד את ישראל את הדינים הנוגעים להקרבת הקרבת נדבה שיקריבו מיד בהקמת המשכן, ביום השמיני למילואים.

וזהו מה שנתפרשו תחילה דיני קרבת נדבה, שהרי אינו מסתבר כלל שבימי המילואים בכלל, ובפרט בשמיני למילואים, יום בו שרתה שכינה במשכן, יחטאו בני"ו ויתחייבו מיד בקרבת נדבה, וא"כ דיני קרבת נדבה אלו נוגעים רק לאחר מכן.

משא"כ בקרבת נדבה, הרי כשם שנדבו בני"ו למלאכת המשכן בנדיבות גדולה, כמו"כ מסתברא שמיד בהקמת המשכן, כשהי' באפשרותם להקריב קרבת נדבה - הקריבו מיד קרבת נדבה, כפי נדבת ידם.

ונמצא הסדר עולה יפה, דתחילה באו הקרבת נדבה שעלולים להקריב בימי המילואים - קרבת נדבה, ורק אחר כך - הקרבת נדבה הנוגעים לימים שלאחר מכן - קרבת נדבה.

אדם הראשון כמושל בכיפה

אדם כי יקריב מכם קרבן לה'

אדם - למה נאמר, מה אדם הראשון לא הקריב מן העול שהכל

היה שלו, אף אתם לא תקריבו מן העול

(א, ב. רש"י)

לכאורה צריך עיון, הרי לא מצינו שעשה אדם הראשון קנין המועיל לקנות הדברים שבעולם, וא"כ איך אפשר לומר "שהכל הי' שלו", דא"כ נקנה לו "הכל" (וראה שו"ת מחנה חיים ח"ב חו"מ סמ"א דשקו"ט בזה)?

ויש לבאר על פי מה שמצינו ד"מלך אפילו נכרי שכבש איזו מדינה במלחמה קונה אותה עם כל הנהרות והיערים שבה כו', שכל הארץ כולה, עם הנהרות והיערים, היא ברשות המלך בין מדינתו בין מדינה שכובש במלחמה" (לשון שו"ע אדמו"ר הזקן הל' הפקר ס"ג, ו"ש"ג). ומבואר מזה שעל ידי כיבוש נקנית המדינה כולה להכובש, ולא צריך לאחד משאר דרכי הקנינים.

ועל פי זה יש לבאר שמכיון שכשנברא אדם הראשון הי' יחידי בעולם ושולט על הכל, בזה נכבש כל העולם תחתיו ונעשה שלו.

ואף שלא מצינו שכבש אדם הראשון את העולם, הרי זה שמלך צריך לכיבוש כדי לקנות הוא מכיון שהמדינה היא בבעלותו של מלך אחר הנלחם נגדו, ועל כן, כשרוצה להוציא המדינה מרשות המלך השני ולהכניסה תחת בעלותו - צריך כיבוש. מה שאין כן כשאין מלכות ושליטה המנגדת, אין צורך בכיבוש מלחמה כדי לקנות, כ"א ע"י איזה קנין שיהי' (ע"ד "נעל או גדר או פרץ כל שהוא כו"ש שקונה כולה - שו"ע חו"מ סי' קצב), ובזה קנה כל מה שרצה לקנות.

ובפרט לגבי בעלי חיים, שעליהם מדובר כאן, דמפורש ברש"י דלשון הכתוב "ויצר ה' אלקים גו'" הוא "לשון רידוי וכיבוש כו' שכבשן תחת ידו של אדם" (בראשית יט, כ).

בית המדרש

המדרש מודפס

לעילוי נשמת

הרה"ח ר' יהודה לייב ב"ר

מרדכי אברהם ישעי'

ע"ה גרנר

מזכיר ב"ק אדמו"ר ז"ע

נלב"ע י"ד ניסן ה'תש"פ

תנצב"ה

בית המדרש

ביאורים בעניני הפרשה על דרך החסידות

קירוב לה' בדברים "רכים" או "קשים כגידין"?

כפרת מזיד – עבודת "זכר", וכפרת שונג – עבודת "נקבה" / אופני עבודת הקרבן – להתבונן בזה שראוי לו להשרף או בזה שנפשו קשורה לחשי"ת / אם עווננו חמור יותר מדוע די לו בעבודת "נקבה"?

בפרשתנו פורטו דיני הקרבנות, וביניהם דיני "חטאת" ו"אשם" אשר שניהם קרבנות הבאים בסיבת החטא – חטאת על השגגות ואשם (גם) על המזיד.

והנה, כשמפרטת המשנה דיני זבחים שנתערבו, מציינת המשנה אשר "הכל יכולים להתערב חוץ מן החטאת והאשם", דמכיון ש"אין האשם אלא מזכרי כבשים, ואין לך חטאת מן הכבשים אלא נקבה", הרי לא שייך במציאות שיתערבו באופן שלא יוודע איזהו אשם ואיזו לחטאת¹.

וכבר² תמהו בזה המפרשים תמיהה רבתי, מה צורך ראתה המשנה להשמיענו ענין זה שאינו דין אלא מציאות הפשוטה וברורה לכל, שהלא אין לטעות בין זכר ונקבה שנתערבו?

ובביאור מהותם של קרבנות חטאת ואשם בדרך הפנימיות, יימצא אשר ברוחניות הדברים אכן יש מקום להתערבות חטאת ואשם, וצריכה המשנה להודיענו אשר באמת אין הם יכולים להתערב, וכפי שיתבאר.

(1) משנה זבחים עא, ב. וברמב"ם הל' פסולי המוקדשין פ"ו הט"ז.

(2) ראה במקור הדברים את הציונים לנו"כ הש"ס, ושקו"ט בתירוץיהם.

כפרת מזיד – עבודת "זכר", וכפרת שוגג – עבודת "נקבה"

ביאור הדבר:

אדם כי יחטא ומביא קרבן לכפר עונו, הנה פשוט אשר חלק עיקרי מהקרבת הקרבן היא העבודה בנפשו פנימה לשוב אל ה' בכל לבו, ועבודה זו היא הפועלת שיכפר הקרבן על חטאו. והנה האשם בא (גם) על המזיד, ולכך נקרא שמו "אשם", כי "שם אשם מורה על דבר גדול אשר העושה יתחייב להיות שמם ואבד בו, מלשון האשמים"³. אבל חטאת באה על חטא שחטא האדם בשגגה, ועל כן נקראת "חטאת" מלשון נטיה קלה, ד"חטאת מורה על דבר נטה בו מן הדרך מלשון אל השערה ולא יחטיא"⁴.

וזהו מה שהחטאת באה נקבה ואשם מן הזכרים, כי בחינת "זכר" היא עבודה בתוקף וחזק, ובחינת "נקבה" היא עבודה ברכות וחלישות, וכפי שמצינו זאת במתן תורה⁵ שהציווי "כה תאמר לבית יעקב" מתייחס למסירת התורה לנקבות – "בלשון רכה", ואילו על הזכרים נאמר "ותגיד" – עונשין ודקדוקין. דברים הקשים כגידין".

ולכן, המביא חטאת על חטא קל בשוגג די לו בעבודת התשובה באופן של נקבה – "לשון רכה", אך החוטא במזיד ומביא אשם צריך לעבוד עם עצמו באופן של תוקף – "דברים הקשים כגידין" עד אשר יתקן חטאו, ולכך קרבנו מן הזכרים, וכפי שיתבאר לקמן.

אופני עבודת הקרבן – להתבונן בזה שראוי לו להשרף או בזה שנפשו קשורה להשי"ת

בחלק עבודת הקרבן שבנפש האדם פנימה – לשוב אל ה' בכל לבו – הפועלת שקרבנו יכפר על חטאו, מצינו שני אופנים עיקריים:

(א) הרמב"ן⁶ כתב, שבעת הקרבת הקרבן צריך האדם להתבונן בכך ש"חטא לאלוקיו בגופו ובנפשו, וראוי לו שישפך דמו וישרף גופו, לולא חסד הבורא שלקח ממנו תמורה, וכפר הקורבן הזה שיהא דמו תחת דמו, נפש תחת נפש", ודווקא בהתבוננות ועבודת תוכחה זו מכפר הקרבן על חטאו.

(ב) לשון "קרבן" הוא משרש קירוב, ועל זה נאמר "אדם כי יקריב – מכם קרבן לה'",⁷ שעבודת⁸ הקרבן היא לקרב את עצמו, ואת הכוחות והחושים שלו אל השי"ת, שהרי מציאותו

(3) רמב"ן סוף פרשתנו.

(4) שם.

(5) יתרו יט, ג ובפרש"י.

(6) פרשתנו א, ט.

(7) ויקרא א, ב.

(8) ראה ספר הבהיר סי' מו (קט). וראה זח"ג ה, א. של"ה במסכת תענית שלו ריא, ב. פרי עץ חיים שער התפילה

פ"ה.

האמתית של יהודי היא נפשו האלקית שהינה "חלק אלקה ממעל ממש"⁹, וגם בשעה שחטא האדם הרי הנשמה "הייתה באמנה אתו"¹⁰, ובעת הקרבת הקרבן על האדם להתבונן בכך שעדיין נפשו קשורה בהשי"ת, ומה שחטא ופגם והעביר את הדרך היה זה מחמת יצרו הרע שמנסה להסתיר על נשמתו האלקית, ובהתבוננות זו הרי הוא מעורר את נפשו האלקית ושב מחטאו, ונמצא מתקרב אל ה' ביתר שאת.

ושני אופנים אלו הם – בכללות – העבודה בבחינת זכר והעבודה בבחינת נקבה:

האופן הא', שיחשוב האדם שראוי לו שישפך דמו וישרף כו', הרי זה ענין של תוקף וחזק, דברים קשיין כגידין, שמבטל ומבטש את עצמו, ואילו האופן הב', שעיקר תוכן ההתבוננות הוא במעלתו, ועל נפשו האלקית הנמצאת בו ותמיד קשורה ומחוברת עם הקב"ה, הרי בערך לאופן הא' היא העבודה בבחינת נקבה, לשון רבה.

וזהו מה שהחוטא בשוגג מביא חטאת נקבה, שהרי חטאו לא היה ביודעין ובמזיד אלא רק מהתגברות נפשו הבהמית שהביאתו לחטא מבלי ששם לבו לכך, ודי לו שיתבונן בכך אשר בפנימיות ובאמת הרי הוא קרוב אל השי"ת, וממילא מעורר מחדש את נפשו האלקית. ועבודה זו שבבחינת "נקבה" דיה לכפר על חטאו בשגגה.

אבל החוטא במזיד אין די לו בעבודת נקבה, כי מכיוון שחטא ועבר את הדרך ביודעין הרי זה סימן שנפשו האלקית מסותרת ביותר ובהעלם גדול, והתבוננות בגודל נשמתו והתקשרותה באלקים חיים לא תספיק בכדי לעוררו בתשובה.

וצריך הוא לבטש עצמו בדברים הקשים כגידין וכמאמר רבותינו¹¹ "לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע", וכשיתבונן בגודל חטאו ועונש הראוי לו מעיקר הדין, יתעורר סוף סוף בתשובה ושב ורפא לו, ועל כן קרבן אשם בא מן הזכרים כי עבודת החוטא במזיד היא עבודת "זכר", בתוקף ובתוכחות.

אם עונו חמור יותר מדוע די לו בעבודת "נקבה"?

כל האמור, אשר החוטא במזיד צריך לעבודה בבחינת זכר בביטוש והכנעת עצמו, והשוגג די לו ב"נקבה" – בהתבוננות בגודל נשמתו והתקשרותה לה', הנה חלוקה זו היא על דרך הרגיל.

אך יש ונמצא ש"נתערבו הקרבנות" – שהחוטא במזיד עונו קל יותר מהשוגג, דאפשר שהמזיד לא אשם כל כך בחטאו אלא שהושפע מחבריו הרעים, או שטבעו מתולדתו הוא רע, ובמילא אין אשמתו שלו גדולה כל כך כשאר מזידין.

ומאידך חוטא בשוגג, אשם בחטאו ששגג בו, שהרי האדם צריך לעמוד על המשמר לשעבד עצמו לבוראו ולהשגיח על עצמו בעינא פקיחא לשעבד עצמו לבוראו, ושלא ימרוד

(9) תניא פ"ב.

(10) שם פכ"ד.

(11) ברכות ה, א.

במלכותו ית' כלל, ואם חטא בשגגה, סימן הוא שלא השגיח על עצמו כדבעי, ונתחזקה כל כך נפשו הבהמית עד אשר בא לידי חטא בשוגג, ובמילא אין לנקותו כלל מאשמה לעוון זה¹².

ונמצא ש"נתערבו הקרבנות": שאף שבכללות מזיד חמור משוגג, הנה בנדון דידן השוגג חמור יותר כי הוא פושע יותר ואשם בחטא יותר מהמזיד, והוזה אמינא אשר בהתאם לזאת יש "להפוך" את העבודות: שהמזיד יעשה תשובת "נקבה" – עבודה "בלשון רכה", והשוגג ינקוט בתשובת "זכר" – "דברים קשין".

ולכן משמיעתנו המשנה: "הכל יכולים להתערב חוץ מן החטאת והאשם", שאין הדין כן, כי "עירוב" זה הוא רק בנוגע לגברא ופסיבת החטא, אך אופן הכפרה על החטא תלוי במעשה החטא עצמו, בחפצא של החטא שעליו בא הקרבן. ולכן, אם חטאו חמור, ונתחייב קרבן אשם, צריך להיות הקרבן מ"זכרי כבשים" דווקא – אופן העבודה ד"ירגיו אדם", ואם חטא בשוגג, מכיון שחפצא של חטא כזה מחייב קרבן חטאת, צריך הקרבן לבוא נקבה דווקא – לשון רכה, לגלות מציאותו האמיתית, דהיינו הטוב שבו.

וטעם הדבר הוא, כי הכפרה קשורה לא רק לאשמתו של האדם, אלא בעיקר לפעולת החטא והפגם שפגם בעולם, ובזה לא נוגעת כוונת האדם, אלא אופן החטא בפועל: חטא בשוגג אינו פועל כל כך בעולם, ובמילא דיו בכפרת "נקבה", אך חטא במזיד, אף אם אין אשמת הגברא גדולה כל כך, מכל מקום פעולתו בעולם חמורה יותר, ולכפר על זה חייב באשם מ"זכרי כבשים".

12) וראה רמב"ם הל' שגגות פ"ה ה"ו: השוגג היה לו לבדוק ולדקדק ואילו בדק יפה יפה כו'. ועיין ג"כ אגרת הקודש סו"ס כח. וראה רש"י שבועות (ב, א) ד"ה תולה. וראה בארוכה לקוטי שיחות ח"ג ע' 944 ואילך בביאור טעם חומר חטא בשוגג על חטא במזיד, וחומר באשם תלוי על חטאת.

לשון חיבה – למה כאן?

ויקרא אל משה

לשון חיבה, לשון שמלאכי השרת משחמשים בו

(א, א. רש"י)

יש לשאול, מדוע משתמשת התורה בלשון זה - "ויקרא - לשון חיבה" - דוקא בפרשת הקרבנות?

ויש לבאר בזה:

התורה מדברת כאן על "קרבנות נדבה" (כמו שכתב רש"י לקמן א, ב), שהם הקרבנות שהקריבו ישראל מיד בימי המילואים. שאחרי שנדבו ישראל להקמת המשכן בנדיבות גדולה, הנה תיכף בהזדמנות הראשונה שהיו יכולים להקריב קרבנות - הקריבו קרבנות כפי נדבת לבם הטהור (עיין בזה בארוכה בלקוטי שיחות ח"ז עמ' 9 ואילך).

ענין זה מראה על החביבות יתירה שהיתה לישראל למשכן ולהקב"ה.

ו"כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם" (משלי כז, יט). כמו שישראל הראו כאן להקב"ה נדיבות וחביבות יתירה, הנה גם הקב"ה - אדם העליון (ראה אוה"ת משלי שם) - הראה כאן לישראל נדיבות וחביבות גדולה - "ויקרא - לשון חיבה".

בין "א" של "ויקרא" ל"א" של "דברי הימים"

ויקרא אל משה

(א, א)

בתחילת פרשתנו כתוב "ויקרא אל משה", והאל"ף של "ויקרא" היא א' זעירא, וכנגדה מצינו בתחילת ספר "דברי הימים" שהאל"ף של תיבת "אדם" היא גדולה - א' רבתי.

ויש לבאר זה בעבודת האדם לקונו:

כאשר מתקשרים להקב"ה, וכמו שהוא בפסוק "ויקרא אל משה" שהמדובר הוא בהקב"ה - צריך יהודי לידע שפלות ערכו ובמילא להיות בביטול, באופן של קטנות, א' זעירא;

אמנם, כאשר פועלים בעניני העולם למטה, וכמו שהוא בספר "דברי הימים" המספר אודות ממות עולם, הימים כמו שהם בעולם הזה הג' שמי - כאן צריך לנהוג ברחבות, בבחינת "א' רבתי". יהודי צריך להרגיש שהוא 'בעל הבית' על העולם כולו, וכמאמר רז"ל (סנהדרין לז, א) "חייב אדם לומר בשבילי נברא העולם!"

"אחד המרבה ואחד הממעיט" בקרבות

ידון אימתי נאמר הא ד"הממעט" שוה במצוותו ל"מרבה", ויכח דחוב קרבן מן המובחר אינו ענין לריבוי ומיעוט בכמות

ואחד הממעט ובלבד שיכוין לבו לשמים. כלומר, אף ע"פ שהמרבה כוון לבו ג"כ מ"מ אם הממעט לא הי' סיפק בידו לעשות הוא רצוי להש"י כמו המרבה וכן משמע מהרא"י שמביא מעולת העוף [של] העני שנאמר בו ג"כ ריח ניחוח כמו עולת בהמה שמביא העשיר. עכ"ל. הרי להדיא דהכוונה אכן רק במי שלא הי' ביכ"ל להרבות ואין בזה להעיד על כוונת לבו, וכ"ה להדיא בתויו"ט אבות ספ"ב דפירש נמי על דברי מתני' דמנחות "דהיינו זה שמקריב מנחה מסתמא עני הוא כדפרש"י בפרשת ויקרא נפש כי תקריב קרבן מנחה, מי דרכו להתנדב מנחת עני, ע"כ. ובהוה הוא שאומר התנא שהן שוין לפי שהעני עושה כפי כחו וממונו, לפיכך שוה מיעוטו לפני הש"י כמו המרובה של העשיר".

[ועיי' בט"ז שם סק"ג שפירש (לענין דמיירי

שם בשו"ע גבי ריבוי בתחנונים) ד"הממעט" היינו מי שממעט בתפילתו בכוונה תחילה וכוונתו לש"ש, כדמצינו בשבת דף י' ברבא שראה דרב המנונא מאריך בתפילה ואמר "מניחין

תנן בסוף מנחות "נאמר בעולת בהמה אשה ריח ניחוח ובעולת העוף אשה ריח ניחוח ובמנחה אשה ריח ניחוח (פרשתנו א, ט. א, י. ב, ד), לומר לך אחד המרבה ואחד הממעט ובלבד שיכוון לבו לשמים". פירוש, דממה שהלשון "אשה ריח ניחוח" נאמר בכל אחד מג' סוגי הקרבות דבהמה עוף ומנחה, אע"פ שעולת בהמה מרובה משל עוף ועולת העוף מרובה משל מנחה – חזינן ד"אחד המרבה ואחד הממעט ובלבד שיכוון לבו לשמים", דאם הממעט מכוון לבו לשמים כמו המרבה, נחשב המועט שלו כמו המרובה של חבירו. ולכאור' דרוש ביאור, איך תתכן מציאות כזו שמכוון לבו לשמים כמו המרבה ואעפ"כ ממעט בקרבנו, הלא אם כוונתו לשמים ודאי הו"ל להרבות ככל יכלתו וזה שמיעט מוכיח עליו דאין כוונת לבו לשמים כמו זה שהרבה.

אז"ל יעוי' בלשון המג"א או"ח סי' א סק"ו (גבי דברי השו"ע התם "טוב מעט תחנונים בכוונה מהרבות בלא כוונה"), שהביא דברי מתני' זו"ל: ובגמ' אמרינן אחד המרבה

עליך עונש בעון בטול תורה" ועפ"ז מיישב ד"אחד המרבה ואחד הממעיט" היינו באינו יכול להרבות, והמשנה דאבות מיירי ביכול להרבות וממעט. ע"כ. וממוצא דבר נוכל ללמוד דכל זה שהמרבה והממעט אינם שווים היינו דוקא בדבר כגון מצות ת"ת שיש בה חיוב וענין להרבות כפי כל כחו.

ומעתה יש לחקור גבי קרבנות באיזה ענין חייב להרבות, דהנה קיי"ל דהקרבת צ"ל המובחר שבמין שרוצה להביא כדתנן רפ"ט דמנחות ומקורו ממ"ש "כל חלב להוי", והאריך בזה הרמב"ם סוף הל' איסורי מזבח, מיהו לא אשכחן שמצד זה יהי' חיוב בריבוי מספר הקרבנות - אף שמקבל שכר על הריבוי. ורק קרבנות ראי' וחגיגה שנאמר בהם כמתנת ידו צ"ל כפי עשרו (חגיגה ח, ב), משא"כ בשאר קרבנות דלא חייבה תורה כפי עשרו. ודו"ק היטב בל' הרמב"ם שם שכתב דהחיוב הוא להביא "קרבנו מן היפה המשובח ביותר שבאותו המין שיביא ממנו", דמשמע שחיוב "כל חלב לה" פירושו רק מהמשובח והמובחר שבמין שרוצה האדם להביא, אבל לא שעליו לבחור ולהעדיף גם את המין המשובח והמרובה ביותר שמשגת יד עשרו להביא. וכן מוכח בסוף כריתות שאמרו "מי שיש לו כבש או עז איזה שירצה מקריב", ולא אמרי' דמשום שקרבן צ"ל מן היפה והמשובח יתחייב להביא הכבש שהוא מרובה יותר, דאיכא בו הוספת אלי' כמבואר בפסחים צו, ב. הרי להדיא דלשנות ממין אחד לחבירו המרובה יותר אינו מחוייב [ובמק"א נתבאר דיש להוכיח כן מן המקרא גבי קין והבל, עיי' לקו"ש חט"ו בראשית ד. ועיי"ש עוד בשוה"ג דבאמת יש בזה ב' דינים, חיוב להביא מן המובחר וחיוב "כל חלב לה", ואכ"מ]. ועיי' שבעות טו, א גבי "שתי תודות גדולות" האמורות בנחמ"י, דקאמר דאין לפרש ד"גדולות" היינו ממין גדול (של בקר ולא של

חיי עולם ועוסקין בחיי שעה" שמתבטל עיי"ז מלימודו, הרי דמצינו מיעוט בתפילה דהוא גופא לשם שמים, וכן י"ל כאן דממעט לש"ש כיון שיודע שבריבוי לא יוכל לכוון כהוגן, עיי"ש. וא"כ לדבריו ד"הממעט" היינו שממעט בכוונה תחילה משמע קצת דהיינו שיכול להרבות ואינו רוצה, ומעתה יל"ע לענין קרבנות איך יתכן דיכול להרבות ועדיין כוונת לבו לשמים היא כהוגן. איברא, דיעויי' בפרי מגדים על אתר במש"ז שציין לדברי המג"א הנ"ל וכתב ד"וודאי כן הוא לט"ז דממעט אין יכולת בידו להרבות כמו עני בקרבן", הרי דאף לדיד' במשנה איירי במי שאינו יכול ורק שהט"ז רצה ליישב איך "ובלבד שיכוין לשם שמים" קאי על ההמעטה גופא, עיי"ש].

והעו"ה מדבריהם דבכל מקום שיכול אדם להרבות לא אמרי' הך כללא, וכמ"ש התויו"ט שם "אבל ודאי מי שבכחו לעשות הרבה ועושה מעט ודאי שאינו שוה לעושה מרובה . . ולא אמרן ששוין המרבה והממעט אלא כשנעריך ג"כ המנדרים מה ערכם." ע"כ.

אב"ב באמת יש לחדש דמצינו בדיני התורה אופן שהממעט יהי' שוה למרבה אפי' היכא דהי' יכול להרבות, ועפ"ז יתכן לפרש המשנה במנחות דאיירי במי שיכול להרבות [ועיי' להלן דכן נראה דמשמע לי' לרש"י, ד"ממעט" היינו שיכול להרבות ואעפ"כ ממעיט]. ובהקדים מה שהאריך שם התויו"ט קודם לזה גבי דברי המשנה "אם למדת תורה הרבה נותנין לך שכר הרבה", ולא אמרי' "אחד המרבה ואחד הממעט כו'", והוא ע"פ פירוש המד"ש "לפי שאמר לעיל [היום קצר והמלאכה מרובה כו'] והשכר הרבה, וימשך לאדם מזה לומר הנה אקבל שכר הרבה כשאלמוד שעה א' ואח"כ אני יושב בטל מתורה כי כבר יש לי שכר הרבה לקבל, לכך אמר אם למדת תורה הרבה נותנין לך שכר הרבה, דאלי"ה לא, שהרי אדרבא יש

תקשי לי' הלימודים אהדדי. ולפי המבואר מתבאר היטב כוונתו דאי אפשר להביא לכאן הא ד"אחד המרבה ואחד הממעיט כו", כי זה אינו אמור אלא בדאיכא אחד מן התנאים הנ"ל, או שהוא דבר שאין הריבוי בו ענין או שלא הי' ביכלתו להרבות, אבל גבי נחמי' הלא הי' זה ריבוי בתוך המין גופא, שהריבוי הוא מצוה כנ"ל, וגם הי' ביכלתו להרבות (ומשני התוס') דאכן כך היא כוונת הקושיא רק שלא הי' לו להתפאר בכך, וזה ילפינן מלימוד דאחד המרבה כו' דמינה ידעינן דאין להתפאר כו').

ומעתה יש לפרש גם כוונת פירש"י אמתני' דאחד המרבה כו', דעל התיבות "אחד המרבה" הוסיף ופירש "להביא קרבנות", ולפי הנ"ל י"ל דכוונתו בהוספה זו להדגיש דהיינו שמרבה במספר הקרבנות (שאינן בזה חיוב כו'), ולא כבסוגיא דשבועות דקאי ברבוי באיכות (וא"כ אין להשוות הממעט למרבה).

ושוב יש ליישב גם יתור לשון רש"י בכרכות (ה. ב. יז. א) שמביאה הגמ' המימרא דאחד המרבה כו' גבי לימוד תורה וכ' רש"י "בקרבנות נאמר" (ואח"כ ציין היכן שנוי' משנה זו), ואינו מובן מה מוסיף בהבנת הענין מה שדין זה נאמר גבי קרבנות. וי"ל כי לשון הש"ס "אחד הממעט" משמע לרש"י דפירושו דבידו להרבות וממעט אפשריותו. וכיון דבכרכות שם קאי בתלמוד תורה, לכן ראה רש"י צורך להדגיש דבקרבנות דוקא שנוי', והיינו מטעם הנ"ל שבקרבנות אין חיוב כו', משא"כ בת"ת דאיכא חיוב לא נאמר בכל מקום, ורק דאעפ"כ הש"ס בכרכות מביא ראי' מזה להיכא דדמיא לקרבנות, והיינו דמוכיח מהא דאם אין הממעט ממעט בכוונת לבו לשמים (ובת"ת אפשרי הוא רק אם אין ביכלתו, כמובן. דאם לאו, הרי עליו נאמר כי דבר ה' בזה – סנה' צט, א) הרי אחד המרבה כו', ובמילא בת"ת היכא דהמעט מפני שלא הי' ביכלתו, הרי שכרו כזה המרבה. וק"ל.

צאן, רש"י), וזה הי' צריך לקרוא "פרים" ולא "גדולות", אלא יש לפרשו "גדולות במינן" (מאותו המין שהיו, שהביאו גדולות ולא קטנות, רש"י) [והא דדחי התם פירוש זה הוא מטעם צדדי – עיי' להלן].

ומצינו נמי שיכול אדם להביא לכתחילה לקרבנו עוף אף שעשיר הוא, עיי' היטב ברמב"ם הל' מעה"ק פט"ז ה"ג גבי הנודר לקרבן דהתם נמי קיי"ל דצריך להביא מן המובחר במה שנדר כו', ואעפ"כ אף עשיר יכול להביא התם לכתחילה מין קטן יותר כגון עולת עוף אם הוא בכלל לשון נדרו, ובלח"מ שם האריך בזה דאינו שלא דרך כבוד אם אינו בוחר מין המרובה יותר, וכל החיוב הוא רק שמתוך המין שמביא יביא מן המשובח. ויש להביא סימוכין לדבר מדיוק לשון הש"ס, דגרסינן במנחות קד ע"ב "אמר ר' יצחק מפני מה נשתנית מנחה שנאמר בה נפש [ונפש כי תקריב קרבן מנחה] אמר הקדוש ברוך הוא מי דרכו להביא מנחה עני מעלה אני עליו כאילו הקריב נפשו", והל' "דרכו" מורה דכן הוא הדרך בפועל, אבל מצד גופא דדינא אפשר להיות שעשיר ג"כ יביא מנחה.

ועפ"ז י"ל דשפיר מצינו "אחד הממעט" בקרבנות ועדיין כוונת לבו כראוי, אף שהי' יכול להרבות. כי רק כשיש ענין ומצוה בריבוי וגם יש ביכלתו אז צ"ל דוקא "לפום גמלא שיחנא" (עיי' כתובות סז, א). ומעתה יתבאר היטב דברי התוס' בשבועות שם, דקא פריך הש"ס אהא ד"גדולות" היינו "גדולות במינן" – מי איכא חשיבותא קמי שמיא, והתניא כו' אחד המרבה ואחד הממעט ובלבד שיכוון את לבו לאביו שבשמים" (ולא הכי מתרץ ד"גדולות" מתפרש באו"א, עיי"ש), והקשו ע"ז התוס' "מאי קא פריך הלא אמרי' ביומא (לד:) דקרבן צ"ל "המיוחד שבעדרו", וגבי פרה אדומה נמי אמרינן (שבועות יא:): שאם מצא נאה הימנה מצוה לפדות", דלכאורה אינו מובן מה מקשה אש"ס

העדר פעולת ועשיית האדם – בהשגחה פרטית!?

פרנסה – בהתעסקות

קבלתי מכתבו . . מתאר אופן פרנסתו עתה, אשר חושב הוא כי הכל הוא בהשגחה פרטית ובמילא מחכה שיתעורר לו רצון עז לאיזה ענין שיהיה ואז מתעסק בו, וכל זמן שאין לו רצון עז ותשוקה עצומה עושה פרנסתו בדרך מהיכא תיתי. ושואל אם זו הדרך.

הנה לדעתי אין זו הדרך כלל וכלל, כי "וברכך ה' אלקיך בכל אשר תעשה" כתיב, שצריך להתעסק בענין של פרנסה, ואף שצריך להיות בזה בלי חמימות ובלי לב ולב, כי סוף סוף הכל תלוי בברכת ה' אבל בכל זאת צריך להיות התעסקות ממש ולא בדרך מהיכא תיתי בלבד.

וידוע מאמר רבותינו זכרונם לברכה (ברכות לה, ב) שצריך להיות הנהג בהם מנהג דרך ארץ, ואז ה' נותן ברכתו "ואספת דגנך תירושך ויצהרך". והרבה עשו כרבי שמעון בן יוחאי ולא עלתה בידם.

מובן שלכל אחד ואחד צריך להיות קביעות עתים בתורה, ולאנשי שלומינו והתמימים הן בתורת הנגלה והן בתורת חסידות חב"ד, אבל בכל אופן צריך להיות גם כן עסק בענין של פרנסה.

בטח האריכות בזה אך למותר, כיון שמבואר הענין בכמה וכמה ספרים, ומהם בהלכות תלמוד-תורה לאדמו"ר הזקן. והשם יתברך יתן לו ברכתו אשר בעסק מעט יקבל ברכה מרובה.

(מכתב מט"ז אלול ה'תשי"א – לקוטי שיחות חל"ס עמ' 592-692)

"בכל אשר תעשה"

[מענה לאחד שככל הנראה ניסה להתחמק מעשיה בפועל בטענה ש"הכל בידי שמים":]

ודאי צודק שהכל בידי שמים כו' וכמאמר חז"ל בזה, אבל הם אמרו והם אמרו (ספרי לראה טו, יח) שלא יהא יושב ובטל כי אם "בכל אשר תעשה".

וכיון שאדם קרוב אצל עצמו - צריך להיות שאלה אצל מבין בנידון זה, והעיקר - עשי' בפועל על פי עצתו.

(אנחת קודש חב"ז עמ' תצא)

לחפש מקום עבודה!

במענה למכתבו . . בו שואל באם להמשיך הלימוד בכולל, כיון שאין הסתדרות אחרת.

בענין כגון דא יש להזהר, שלא יעשה הענין רגילות דהעדר פעולה בהנוגע להסתדרות [מקום עבודה ומשרה], שהרי הגוף נוטה להשיטה ד'שב ואל תעשה', ועליו להתבונן על הסתדרות יציבה, ויטייעץ עם אותם המכירים אותו ומכירים תנאי המקום בהנוגע לחשש זה, ובהתאם לזה יעשה.

(אנחת קודש ח"י"ח עמ' כב)

פיתויי היצר

חס ושלום לומר כי זה שהפסיק משך זמן ללמוד תורת החסידות זהו בהשגחה פרטית, כי פסק דיין מפורש בכ"מ (ובאריכות ברמב"ם הל' תשובה) שבעניני תורה ומצות הרשות נתונה לאדם. ואך מפיתויי היצר הוא. ועיין אגרת התשובה לרבנו הזקן ספ"ט.

(מכתב ט' טבת תשכ"ה – לקוטי שיחות חל"ז עמ' 212)

על כפי הוֹסֵדָה

שיחות ומכתבים בעניני עבודת ה' מכ"ק אדמו"ר
מוהר"י צ'מליובאוויטש זצוקללה"ה גבג"מ זי"ע

מעלת אמירת קדיש

בתפלתם לעילוי נשמת אבותיהם ואבות אבותיהם, הנה בזה הם גורמים נחת רוח לנשמות העולות, ואישר בגלל זאת הנה נשמות אבותיהם ואבות אבותיהם מעוררים רחמים בעד יוצאי חלציהם

העלאה והמשכה בקדיש

...ענין פנימי [שישנו] באמירת קדיש דרבנן קודם התפלה מה שכולל ב' ענינים. הא' שנוגע למתפלל[ים] ביום היארצייט ול"ע לאבלים ר"ל. והב' שזה נוגע להנשמות של הנפטרים אשר לזכותם ולעילויים מתפללים.

דהנה קדיש הוא עמוד המחבר, ויש בו העלאה והמשכה. והוא דבקדיש זה שקודם התפלה יש בו כוונות היתעוררות רחמים, בנוגע לעילוי הנשמות עצמן העולות ע"י תפלת בניהם ובני בניהם יחיו, כמבואר ענין זה בארוכה במ"א, דכל דבר טוב, בהידור מצוה בכלל ובעניני צדקה ושמירת התפלה בפרט, זהו עילוי לנשמותיהם של האבות, אשר גודל עלייתם הוא ע"י תפלת בניהם ויצאי חלציהם, או רעיו וידידיו העוסקים במצות ותלמוד תורה בשבילם כנודע.

וזהו "וקדושים בכל יום יהללוך סלה", ד"קדושים" הם הנשמות שהיו בגוף ונסתלקו ועלו למעלה, הנה "יהללוך" הוא העילוי שלהם מדרגא לדרגא עד רום המעלות דזהו "סלה" – שהוא עילוי שאין לו סוף, הוא ע"י התפלה, דבכל תפלה ותפלה מג' תפלות דשחרית מנחה וערבית הוא עילוי חדש.

וכן הוא בנוגע להתפללים עצמם אשר בתפלתם לעילוי נשמת אבותיהם ואבות אבותיהם, הנה בזה הם גורמים נחת רוח לנשמות העולות, ואשר בגלל זאת הנה נשמות אבותיהם ואבות אבותיהם מעוררים רחמים בעד יוצאי חלציהם (וכן הוא גם לאלו שמזכים אותם בזכות מצות ות"ת כנ"ל) להיות נמשך להם שפע ברכה בגשמיות וברוחניות.

”קדישים המהווים סולם לאומרם וצינור לשומעם”

בחורף תרס”ו ה' כ”ק אאמו”ר הרה”ק [הרש”ב נ”ע] ואני, ביום ההילולא של כ”ק רבנו הגדול [אדמו”ר הזקן, בעל התניא והשלחן-ערוך], כ”ד טבת, במוסקבה,

והיו צריכים למנין לתפלת המנחה, ובחורף שהוא יום קצר – וגם כידוע אופן הישיבה אז במוסקבה ה' על ידי אישורים מיוחדים, וכל איש יהודי ה' צריך לשמור את עצמו בלכתו ברחוב שלא יכירו בו, פן יכולע לו כנודע – עלה זאת בכבוד גדולה להתקבץ יחד ובפרט לשעה קבועה,

ואמר אז כ”ק אאמו”ר הרה”ק [הרש”ב נ”ע]: “לו ידעו גודל הענין של ה”אמן” מקדיש זה, כמה ברכה והצלחה הוא מביא לנפש-רוח-נשמה-חי-יחידה, ברוחניות ובגשמיות, בבני, חיי ומזוני לדורי דורות, היו באים כמה וכמה מנינים”.

ואחר כך החלו להתקבץ אחד לאחד.

כ”ק אאמו”ר הרה”ק [הרש”ב נ”ע] ה' זהיר בתפלה בזמנה ובפרט בתפלת המנחה, – ובכך כבר התפלל מנחה – והמשלים להמנין בא החסיד ר' ברוך שלום הכהן ז”ל רודנער, והתפללו מנחה,

ואמר כ”ק אאמו”ר הרה”ק [הרש”ב נ”ע]:

”יש קדישים שהם בשביל הנפטר, ויש קדישים שהם תועלת לאומרם, ויש שלהאומרו הוא סולם ולהשומע הוא צנור, ראשי התיבות הראשונות בקדיש הם – יוש”ר, שתהא נא ה”המשכה” ביושר בטוב הנראה והנגלה”.

(תרגום מלקוטי דיבורים ח”א עמ' מ, א ואילך – לקוטי דיבורים ח”א המתורגם עמ' 56)

קירוב הבאים לומר קדיש

תלמידי ידידי הרב . . . כותב לי אודות עבודתו הכי נעלית עם [יהודים הבאים לבית הכנסת] האומרים קדיש לקרבם בהתעוררות פנימית ולחנכם בשמירת המצות ולכל לראש בהנחת תפילין, הנה יישר חילו וכידוע המאמר שכאשר הראש – תפילין של ראש, והלב – התפילין של יד הינם “בריאים” אזי כל האברים הינם בריאים. יתחזק בעבודתו ויצליחו השי”ת.

(אגרות קודש ח”י עמ' קעז)